
STAN PRZESTRZEGANIA PRAW CZŁOWIEKA W PLACÓWCE DLA DZIECI

*Kwestionariusz do samooceny
pracowników placówek dla nieletnich*

KWESTIONARIUSZ DO SAMOCENY STANU PRZESTRZEGANIA PRAW CZŁOWIEKA W PLACÓWCE DLA DZIECI

JAKI JEST CEL KWESTIONARIUSZA?

Ochrona dzieci pozbawionych wolności przed naruszeniem ich praw jest zadaniem wspólnym. Wymaga zaangażowania nie tylko ochronnych mechanizmów krajowych i międzynarodowych, systemów instytucji praw człowieka, takich jak Rzecznik Praw Dziecka i Rzecznik Praw Obywatelskich, posłowie, urzędnicy systemu sądownictwa, społeczeństwa obywatelskiego i badaczy, ale przede wszystkim osób pracujących z dziećmi.

Pracownicy placówek dla nieletnich podejmują takie starania każdego dnia. Zadanie to, wbrew pozorom, nie jest łatwe. Wymaga z jednej strony respektowania praw nieletnich, z drugiej stosowania skutecznych i nowoczesnych strategii wychowawczych. Trzeba nie lada umiejętności i wiedzy o prawach człowieka, żeby dobrze się z tego zadania wywiązać. W naszym przekonaniu poniższy kwestionariusz może w tym znacznie pomóc. Taka też była intencja jego opracowania.

Ma on na celu stworzenie łatwego mechanizmu ewaluacji pracy pracowników placówek dla nieletnich. Ufamy, że przyczyni się tym samym do wzmocnienia ich potencjału i pomoże efektywnie analizować obecny w danej placówce stan przestrzegania praw dziecka.

DO KOGO JEST ADRESOWANY?

Niniejszy kwestionariusz adresowany jest do pracowników placówek dla nieletnich, szczególnie pracowników oraz kadry zarządzającej zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich. Z powodzeniem mogą z niego korzystać również osoby pracujące w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych oraz Policyjnych Izbach Dziecka. Muszą jednak pamiętać, że nie wszystkie pytania kwestionariusza będą miały do nich zastosowanie. Każde z pytań oznaczyliśmy literami odpowiadającymi typowi placówki, do której pracowników jest adresowane. Z kwestionariusza mogą przy tym korzystać wszyscy pracownicy wymienionych instytucji. Zarówno pracownicy pedagogiczni, jak i ci, którzy na co dzień nie pracują bezpośrednio z dziećmi. Jesteśmy świadomi tego, że na część pytań będzie mogła odpowiedzieć wyłącznie dyrekcja placówki. Nie oznacza to jednak, że inni pracownicy pytania te powinni pomijać. Zależy nam bowiem na budowie świadomości wszystkich pracowników placówki, tak aby byli oni w stanie identyfikować przypadki łamania praw człowieka, zwracać na nie uwagę dyrekcji oraz innym pracownikom.

JAK NALEŻY Z NIEGO KORZYSTAĆ?

Kwestionariusz podzielony jest na kilka działów według praw i wolności, z którymi powiązane są określone prawa i obowiązki: dzieci, pracowników oraz państwa.

Zalecamy, aby z narzędzia korzystali Państwo regularnie, porównując wcześniej uzyskane wyniki. Warto nie tylko samemu odpowiedzieć na postawione w nim pytanie, ale też zapytać współpracowników oraz wychowanków.

Pamiętajcie Państwo, że niniejszy kwestionariusz jest po to by pomóc Wam w codziennej pracy!

W RAMACH JAKIEGO PROJEKTU POWSTAŁ?

Niniejsze narzędzie zostało opracowane przez pracowników placówek dla nieletnich w trakcie warsztatów organizowanych przez Helsińską Fundację Praw Człowieka, w ramach, finansowanego przez Unię Europejską, projektu „Children’s Rights Behind Bars 2.0”. Jego celem była budowa świadomości pracowników placówek dla nieletnich, a w szczególności ułatwienie im poznania zasad i wartości, którymi kieruje się monitoring miejsc pozbawienia wolności.

Finalny kształt kwestionariuszowi nadali pracownicy Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka: Katarzyna Wiśniewska i Marcin Wolny.

PRZYJĘCIE WYCHOWANKA

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
1.	ZP	MOW	PID	Przyjmując wychowanka do placówki sprawdzam kompletność i prawidłowość dokumentacji.	✓	✗	
2.	ZP	MOW	PID	Sporządzam spis rzeczy wychowanka.	✓	✗	
3.	ZP	MOW	PID	Dokumentuję przybycie wychowanka w księdze ewidencji wychowanków.	✓	✗	
4.	ZP	MOW	PID	Niezwłocznie po przybyciu wychowanka do placówki poddaję go badaniu lekarskiemu.	✓	✗	
5.	ZP	MOW	PID	W razie stwierdzenia obrażeń na ciele wychowanka zawiadamiam organy ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa.	✓	✗	
6.	ZP	MOW	PID	W razie stwierdzenia złego stanu zdrowia wychowanka zapewniam mu niezwłoczną konsultację lekarską oraz stosowne leczenie.	✓	✗	
7.	ZP	MOW	PID	Przeprowadzam rozmowę wstępną z wychowankiem.	✓	✗	
8.	ZP	MOW	PID	Pytam wychowanka o jego stan zdrowotny i emocjonalny.	✓	✗	
9.	ZP	MOW	PID	Sporządzam notatkę, opisującą wszystkie istotne szczegóły wynikające z rozmowy.	✓	✗	
10.	ZP	MOW	PID	Oceńm wygląd wychowanka pod kątem jego stanu zdrowia.	✓	✗	
11.	ZP	MOW	PID	Informuję w zrozumiały sposób wychowanka o jego prawach i obowiązkach, obowiązującym w placówce regulaminie, nagrodach, środkach dyscyplinarnych, możliwości kontaktu z osobami bliskimi, a także ofercie resocjalizacyjnej placówki.	✓	✗	
12.	ZP	MOW	PID	Upewniam się, że wychowanek zrozumiał otrzymane informacje.	✓	✗	
13.	ZP	MOW	PID	Podjęm działania związane z zaznajomieniem wychowanka z topografią placówki, pracownikami oraz z wychowankami z grupy.	✓	✗	
14.	ZP	MOW	PID	Umożliwiam wychowankowi swobodne wypowiedzenie się.	✓	✗	
15.	ZP	MOW	PID	Odpowiadam na pytania wychowanka i wyjaśniam pojawiające się wątpliwości.	✓	✗	
16.	ZP	MOW	PID	Mam przekonanie, że poprzez rozmowę wprowadzającą udaje mi się zmniejszyć poczucie lęku i dezorientacji w nowym otoczeniu.	✓	✗	
17.	ZP	MOW	PID	Dbam o to, aby rozmowa przebiegła w serdecznej atmosferze.	✓	✗	

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA		ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
				TAK	NIE	
18.	ZP		Ograniczam pobyt wychowanka w izbie przejściowej do jak najkrótszego czasu, proporcjonalnie do pojawiających się potrzeb.	✓	x	
19.	ZP	MOW	Zapewniam wychowankowi kontakt z psychologiem.	✓	x	
20.	ZP	MOW	Sporządzam indywidualną diagnozę wychowanka.	✓	x	
21.	ZP	MOW	Wraz z wychowankiem sporządzam indywidualny plan resocjalizacji.	✓	x	

WARUNKI BYTOWE

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
22.	ZP	MOW	PID	Gwarantuję każdemu wychowankowi co najmniej 4m ² powierzchni mieszkalnej pokoju na osobę.	✓	x	
23.	ZP	MOW	PID	Dbam o to, aby pomieszczenia, w których przebywają wychowankowie miały przyjazny charakter.	✓	x	
24.	ZP	MOW	PID	Zapewniam każdemu wychowankowi możliwość posiadania przedmiotów osobistych.	✓	x	
25.	ZP	MOW	PID	Zapewniam każdemu wychowankowi możliwość przechowywania przedmiotów osobistych.	✓	x	
26.	ZP	MOW	PID	Zapewniam każdemu wychowankowi co najmniej 1 godzinę zajęć dziennie na świeżym powietrzu.	✓	x	
27.	ZP	MOW	PID	Zapewniam każdemu wychowankowi wyżywienie stosowne do jego potrzeb rozwojowych.	✓	x	
28.	ZP	MOW	PID	Dbam o wykształcenie wśród wychowanków prawidłowych nawyków żywieniowych.	✓	x	
29.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość korzystania z ubrań własnych.	✓	x	
30.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom ubrania i obuwie, odpowiednie do pory roku i dopasowane do potrzeb i wieku wychowanka.	✓	x	
31.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom ubrania dostosowane do ich tożsamości płciowej.	✓	x	
32.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom odpowiednią ilość bielizny osobistej.	✓	x	
33.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość samodzielnego zrobienia prania.	✓	x	
34.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom ubrania niestygmatyzujące (np. w jaskrawych kolorach).	✓	x	
35.	ZP	MOW		W trakcie wyjścia do miasta, lekarza, muzeum etc. zapewniam wychowankom ubrania nieoznaczone logotypem placówki, tak aby uniknąć ich stygmatyzacji.	✓	x	
36.	ZP	MOW		Zapewniam wychowankom możliwość dostosowania ubrania do ich religii lub wyznania.	✓	x	
37.	ZP	MOW	PID	Dostosowuję warunki placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	✓	x	

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
38.	ZP	MOW	PID	Przeciwdziałam pojawianiu się w placówce oznak „drugiego życia”.	✓	x	
39.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom łatwy, nieograniczony czasowo, dostęp do urządzeń sanitarnych.	✓	x	
40.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom dostęp do środków higienicznych.	✓	x	
41.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom – dziewczętom dostęp do środków higieny intymnej.	✓	x	
42.	ZP	MOW	PID	Urządzenia sanitarne placówki gwarantują wychowankom intymność.	✓	x	
43.	ZP	MOW	PID	Dbam o wykształcenie wśród wychowanków prawidłowych nawyków higienicznych.	✓	x	

OPIEKA ZDROWOTNA

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
44.	ZP	MOW	PID	Zapewniam każdemu wychowankowi niezbędną opiekę zdrowotną.	✓	x	
45.	ZP	MOW		Zapewniam wychowankom niezbędną profilaktyczną opiekę zdrowotną, w tym opiekę stomatologiczną.	✓	x	
46.	ZP	MOW	PID	Prowadzę dokumentację medyczną dla każdego wychowanka.	✓	x	
47.	ZP	MOW	PID	Dbam o zachowanie tajemnicy lekarskiej.	✓	x	
48.	ZP	MOW	PID	Informuję opiekunów prawnych wychowanka o stanie jego zdrowia.	✓	x	
49.	ZP	MOW	PID	Dbam o szczególne potrzeby zdrowotne wychowanków uzależnionych.	✓	x	
50.	ZP	MOW	PID	Dbam o szczególne potrzeby zdrowotne wychowanek – dziewcząt, wychowanek w ciąży oraz karmiących piersią.	✓	x	
51.	ZP	MOW	PID	Procedury medyczne stosuję po uzyskaniu stosownej zgody wychowanka lub jego opiekuna prawnego (w przypadku wychowanków niepełnoletnich lub ubezwłasnowolnionych).	✓	x	
52.	ZP	MOW	PID	Leki wychowankom podaję wyłącznie ze względów zdrowotnych. Nie stosuję ich w celach dyscyplinarnych lub porządkowych.	✓	x	
53.	ZP	MOW	PID	W mojej placówce funkcjonuje polityka zapobiegania samobójstwom oraz samookaleczeniom wychowanków.	✓	x	
54.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość edukacji w zakresie ochrony zdrowia.	✓	x	
55.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość edukacji w zakresie prewencji chorób zakaźnych, w tym chorób przenoszonych drogą płciową.	✓	x	
56.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom łatwy dostęp do środków antykoncepcyjnych.	✓	x	

KONTROLA OSOBISTA¹, POBIEŻNA ORAZ KONTROLA POMIESZCZEŃ

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA		ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
				TAK	NIE	
57.	ZP		Mam wiedzę na temat moich uprawnień do przeprowadzania kontroli osobistej.	✓	✗	
58.	ZP		Dokonuję kontroli pomieszczeń, kontroli osobistej i kontroli pobieżnych tylko w sytuacjach przewidzianych przez prawo.	✓	✗	
59.	ZP		Nie nadużywam możliwości dokonywania kontroli pomieszczeń, kontroli osobistej i kontroli pobieżnej.	✓	✗	
60.	ZP		Nie traktuję kontroli pomieszczeń, kontroli osobistej, kontroli pobieżnej jako sankcji dyscyplinarnej za zachowanie wychowanka.	✓	✗	
61.	ZP		Kontroli pomieszczeń, kontroli pobieżnej oraz kontroli osobistej w placówce dokonuje zawsze osoba do tego uprawniona	✓	✗	
62.	ZP		Kontroli osobistej i pobieżnej dokonuje osoba tej samej płci.	✓	✗	
63.	ZP		Kontrolę osobistą i pobieżną przeprowadzam w pomieszczeniach, które są do tego przystosowane i umożliwiają osobie kontrolowanej zachowanie godności.	✓	✗	
64.	ZP		W pomieszczeniach, w których dokonywane są kontrole osobiste i pobieżne nie ma monitoringu.	✓	✗	
65.	ZP		Kontrolę osobistą przeprowadzam dwustopniowo: wychowanek najpierw rozbiera się z górnej części odzieży, następnie ubiera w nią i dopiero rozbiera się z dolnej części odzieży.	✓	✗	
66.	ZP		Zawsze podaję przyczynę kontroli pomieszczeń, kontroli osobistej oraz kontroli pobieżnej.	✓	✗	
67.	ZP		Informuję wychowanków o wynikach kontroli pomieszczeń, kontroli pobieżnej oraz kontroli osobistej	✓	✗	
68.	ZP		Informuję wychowanków o możliwości złożenia skargi na sposób i zasadność przeprowadzanych kontroli.	✓	✗	

¹ Możliwość stosowania kontroli osobistej w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich budzi znaczne wątpliwości prawne. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur od lat stoi na stanowisku, że przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich stanowią niewystarczającą podstawę prawną do tego typu ingerencji w prywatność wychowanków (zob. wystąpienie RPO w tym przedmiocie: <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Wyst%C4%85pienie%20Generalne%20do%20Ministra%20Sprawiedliwo%C5%9Bci%20z%2008.04.2014%20w%20sprawie%20kontroli%20osobistych%20nieletnich.pdf>). Kwestia ta, jego zdaniem, powinna być uregulowana na poziomie ustawy. HFPC przychyliła się do stanowiska KMPT. Mając jednak na uwadze fakt wykonywania, mimo pojawiających się wątpliwości, kontroli osobistych w zakładach poprawczych postanowiliśmy umieścić w niniejszym opracowaniu pytania odnoszące się do tego zagadnienia, tak aby zminimalizować w jak największym stopniu negatywne skutki źle przeprowadzanych kontroli osobistych.

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA		ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
				TAK	NIE	
69.	ZP		Zostałem przeszkolony ze sposobu przeprowadzania kontroli pomieszczeń, kontroli pobieżnej oraz kontroli osobistej.	✓	x	
70.	ZP		Informuję wychowanków o podstawach prawnych i sposobie przeprowadzania kontroli pomieszczeń, kontroli pobieżnej oraz kontroli osobistej.	✓	x	

ŚRODKI PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
71.	ZP	MOW	PID	Stosuję jedynie środki przymusu bezpośredniego, które przewiduje prawo.	✓	x	
72.	ZP	MOW	PID	Znam i stosuję wewnętrzną procedurę użycia środków przymusu bezpośredniego.	✓	x	
73.	ZP	MOW	PID	Środki przymusu bezpośredniego stosuję jedynie jeśli jestem do tego uprawniony.	✓	x	
74.	ZP	MOW	PID	Siłę fizyczną stosuję jedynie w wypadku bezskuteczności środków oddziaływania psychologiczno – pedagogicznego.	✓	x	
75.	ZP	MOW	PID	Środki przymusu bezpośredniego, inne niż siła fizyczna stosuję wobec wychowanka jedynie w razie usiłowania targnięcia się tego wychowanka na życie lub zdrowie własne albo innej osoby.	✓	x	
76.	ZP	MOW	PID	Środki przymusu bezpośredniego stosuję w sposób proporcjonalny do istniejącego zagrożenia.	✓	x	
77.	ZP	MOW	PID	Wybierając środek przymusu bezpośredniego kieruję się tym, aby był jak najmniej dolegliwy dla wychowanka.	✓	x	
78.	ZP	MOW	PID	Poza używaniem środków przymusu bezpośredniego w sytuacjach przewidzianych przez prawo nie stosuję wobec wychowanków przemocy fizycznej.	✓	x	
79.	ZP	MOW	PID	Użycie środka przymusu bezpośredniego odnotowuję w stosownej dokumentacji.	✓	x	
80.	ZP	MOW		O użyciu środka przymusu bezpośredniego wobec wychowanka informuję sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad placówką, sąd rodzinny wykonujący środek poprawczy (wychowawczy) lub organ do dyspozycji którego nieletni pozostaje.	✓	x	
81.			PID	O użyciu środka przymusu bezpośredniego wobec wychowanka informuję sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad placówką lub miejscowo właściwy sąd rodzinny.	✓	x	
82.	ZP	MOW	PID	Zostałem przeszkolony z podstaw prawnych stosowania środków przymusu bezpośredniego.	✓	x	
83.	ZP	MOW	PID	Zostałem przeszkolony ze sposobu stosowania środków przymusu bezpośredniego.	✓	x	
84.	ZP	MOW	PID	Informuję wychowanków o podstawach prawnych i sposobie stosowania środków przymusu bezpośredniego.	✓	x	

ŚRODKI DYSCYPLINARNE

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
					TAK	NIE	
85.	ZP		PID	Stosuję tylko środki dyscyplinarne przewidziane w przepisach prawa.	✓	✗	
86.		MOW		Stosuję tylko środki dyscyplinarne przewidziane w regulaminie placówki.	✓	✗	
87.	ZP	MOW	PID	Środki dyscyplinarne stosuję tylko w sytuacjach przewidzianych przez prawo.	✓	✗	
88.	ZP	MOW	PID	Nie nadużywam środków dyscyplinarnych.	✓	✗	
89.	ZP	MOW	PID	Nie stosuję odpowiedzialności zbiorowej.	✓	✗	
90.	ZP	MOW	PID	Nie stosuję odpowiedzialności dyscyplinarnej dwa razy za ten sam czyn wychowanka.	✓	✗	
91.	ZP	MOW	PID	Nie stosuję kar cielesnych.	✓	✗	
92.	ZP	MOW	PID	Nie stosuję zakazu kontaktów wychowanka z rodziną jako środka dyscyplinarnego.	✓	✗	
93.	ZP			Nie stosuję umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej jako substytutu środka dyscyplinarnego.	✓	✗	
94.	ZP	MOW		Nie stosuję przeniesienia wychowanka do innej placówki resocjalizacyjnej, jak formy kary za jego przewinienia.	✓	✗	
95.	ZP	MOW	PID	Przed zastosowaniem środka dyscyplinarnego przeprowadzam rozmowę z wychowankiem.	✓	✗	
96.	ZP	MOW		Wybierając środek dyscyplinarny dostosowuję go do stopnia ciężkości przewinienia wychowanka.	✓	✗	
97.	ZP	MOW		Sporządzam pisemną decyzję o zastosowaniu środka dyscyplinarnego.	✓	✗	
98.	ZP	MOW		W decyzji o zastosowaniu środka dyscyplinarnego wskazuję konkretną i indywidualną przyczynę zastosowania środka dyscyplinarnego.	✓	✗	
99.	ZP	MOW		Odnotowuję ukaranie wychowanka środkiem dyscyplinarnym w księdze stosowania nagród i środków dyscyplinarnych.	✓	✗	
100.	ZP	MOW		Za jedno przewinienie stosuję jeden środek dyscyplinarny. Za popełnienie kilku przewinień stosuję środek dyscyplinarny odpowiednio surowszy.	✓	✗	
101.	ZP	MOW		Informuję w sposób pisemny wychowanka ukaranego środkiem dyscyplinarnym o prawie do złożenia skargi do sędziego rodzinnego w związku z zastosowaniem środka dyscyplinarnego.	✓	✗	

KONTAKT ZE ŚWIATEM ZEWNĘTRZNYM

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
102.	ZP	MOW	PID	Placówka zapewnia warunki umożliwiające kontakt wychowanków z rodziną	✓	✗	
103.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość kontaktu listowego z osobami bliskimi.	✓	✗	
104.	ZP	MOW	PID	Nie kontroluję korespondencji nieletniego z organami państwowymi i samorządowymi, w szczególności z Rzecznikiem Praw Obywatelskich i z Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.	✓	✗	
105.	ZP	MOW	PID	Nie kontroluję korespondencji nieletniego z jego obrońcą albo pełnomocnikiem.	✓	✗	
106.	ZP	MOW	PID	Nie zniechęcam wychowanka do korzystania z pomocy obrońcy lub pełnomocnika.	✓	✗	
107.	ZP	MOW		Przeprowadzam kontrolę korespondencji wychowanka jedynie w wypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że zawiera ona treści godzące w porządek prawny, bezpieczeństwo ośrodka, zakładu lub schroniska, w zasady moralności publicznej bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub resocjalizacji nieletniego.	✓	✗	
108.	ZP	MOW		O zatrzymaniu korespondencji zawierającej niedozwolone treści informuję wychowanka oraz sąd rodzinny. Dołączam korespondencję do akt osobowych wychowanka.	✓	✗	
109.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość kontaktu telefonicznego z osobami bliskimi.	✓	✗	
110.	ZP	MOW		Nie kontroluję rozmów telefonicznych wychowanków.	✓	✗	
111.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość otrzymania paczki z żywnością, książkami, ubraniami, obuwiami i innymi przedmiotami osobistymi.	✓	✗	
112.	ZP	MOW		Doręczając paczkę wychowankowi sporządzam w jego obecności spis jej zawartości.	✓	✗	
113.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość przyjmowania odwiedzin od rodziny.	✓	✗	
114.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość przyjmowania odwiedzin od innych osób spoza placówki.	✓	✗	

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
					TAK	NIE	
115.	ZP	MOW		Nie stosuję ogólnych zakazów lub ograniczeń odwiedzania wychowanków przez określone grupy osób. Każdorazowo oceniam tę kwestię indywidualnie biorąc pod uwagę to, czy ewentualny kontakt stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu, ośrodka lub schroniska bądź mógł wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji wychowanka.	✓	x	
116.	ZP	MOW		Regulamin mojej placówki precyzuje godziny i warunki odwiedzin.	✓	x	
117.	ZP	MOW		Stwarzam możliwość odbycia widzenia w innych warunkach i porach niż przewidziane w regulaminie, jeśli wymaga tego sytuacja wychowanka lub osoby go odwiedzającej.	✓	x	
118.	ZP	MOW	PID	Nie uzależniam możliwości odwiedzin od zachowania wychowanka, stopnia jego resocjalizacji, podania tematu rozmowy, odbycia widzenia w obecności pracownika placówki lub innego pozaprawnego kryterium.	✓	x	
119.	ZP			Stwarzam wychowankom umieszczonym w Oddzielnym Pomieszczeniu Mieszkalnym lub Izbie Przejściowej możliwość odwiedzin i podtrzymywania kontaktów ze światem zewnętrznym.	✓	x	
120.	ZP	MOW	PID	Informuję wychowanka przy przyjęciu o możliwościach i zasadach kontaktu ze światem zewnętrznym.	✓	x	
121.	ZP	MOW	PID	Informuję wychowanka o istotnych zdarzeniach dotyczących jego rodziny (śmierć, choroba, wypadek etc.).	✓	x	
122.	ZP	MOW		Wychowankowie w mojej placówce znają i rozumieją reguły udzielania urlopów i przepustek	✓	x	
123.	ZP	MOW		Umożliwiam wychowankowi udział w ważnych wydarzeniach rodzinnych.	✓	x	
124.	ZP	MOW		Sprawdzam zachowanie wychowanka podczas urlopu.	✓	x	
125.	ZP	MOW		Dbam o to, aby wychowanki będące matkami mogły przebywać poza placówką wraz z dzieckiem.	✓	x	
126.	ZP	MOW	PID	Wychowankom – cudzoziemcom umożliwiam kontakt z placówką konsularną oraz dyplomatyczną ich państwa.	✓	x	

DOSTĘP DO POSŁUG RELIGIJNYCH

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
127.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość uczestniczenia w obrzędach religijnych.	✓	✗	
128.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość kontaktu z osobą duchowną	✓	✗	
129.	ZP	MOW	PID	Nie zmuszam wychowanków do uczestnictwa w obrzędach religijnych.	✓	✗	
130.	ZP	MOW	PID	Nie wyciągam wobec wychowanków negatywnych konsekwencji w związku z ich udziałem lub brakiem udziału w obrzędach religijnych.	✓	✗	
131.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość posiadania przedmiotów związanych z ich wyznaniem i religią.	✓	✗	
132.	ZP	MOW		Stwarzam wychowankom możliwość uczestnictwa/lub nie w lekcjach religii i etyki.	✓	✗	
133.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom możliwość otrzymania wyżywienia zgodnego z jego religią.	✓	✗	

EDUKACJA / PRACA

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA		ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
				TAK	NIE	
134.	ZP	MOW	Zapewniam wychowankom możliwość wyboru kierunku kształcenia, w tym kształcenia zawodowego.	✓	✗	
135.	ZP	MOW	Zapewniam wychowankom możliwość zmiany ścieżki kształcenia, w tym kształcenia zawodowego.	✓	✗	
136.	ZP	MOW	Podejmuję starania w celu zapewnienia wychowankom możliwości nauczania poza terenem mojej placówki.	✓	✗	
137.	ZP	MOW	W trakcie zajęć edukacyjnych traktuje wychowanków z szacunkiem.	✓	✗	
138.	ZP	MOW	Dostosowuję działania edukacyjne do potrzeb wychowanków, a w szczególności przygotowania ich do opuszczenia placówki.	✓	✗	
139.	ZP	MOW	Dopuszczam możliwość wykonywania pracy przez wychowanków, którzy ukończyli 16 lat.	✓	✗	

REINTEGRACJA

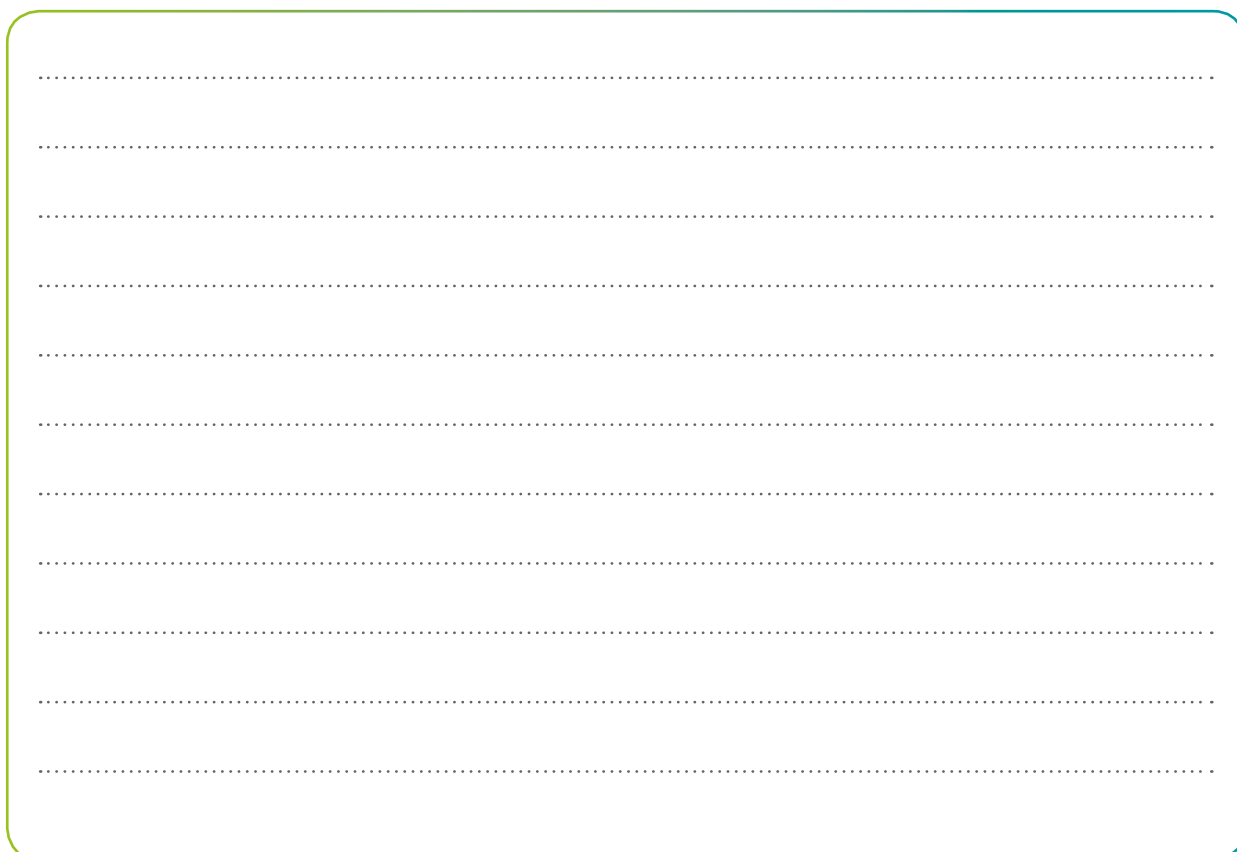
NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA		ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW		TAK	NIE	
140.	ZP	MOW	W mojej placówce prowadzi się działania związane przygotowaniem wychowanka do usamodzielniania.	✓	✗	
141.	ZP	MOW	Moja placówka pomaga wychowankowi w nawiązaniu kontaktu z instytucją odpowiedzialną za usamodzielnianie.	✓	✗	
142.	ZP	MOW	Opracowuję, wspólnie z wychowankiem plan usamodzielniania.	✓	✗	
143.	ZP	MOW	Pilnuję tego, aby wychowanek opuszczający placówkę w odpowiednim czasie wystąpił z wnioskiem o przyznanie stosownych świadczeń.	✓	✗	
144.	ZP	MOW	Pomagam wychowankowi w znalezieniu miejsca zamieszkania po opuszczeniu placówki resocjalizacyjnej.	✓	✗	
145.	ZP		Stwarzam wychowankom możliwość pobytu poza zakładem i sprawdzenia się w warunkach wolnościowych.	✓	✗	
146.	ZP		Stwarzam wychowankom możliwość pobytu w hostelu.	✓	✗	
147.	ZP	MOW	Moja placówka organizuje wyjazdy do instytucji zewnętrznych, z którymi wychowanek może mieć kontakt po opuszczeniu placówki.	✓	✗	
148.	ZP	MOW	Moja placówka zapewnia wychowankom możliwość odbycia dodatkowych kursów zawodowych, ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy	✓	✗	
149.	ZP	MOW	Moja placówka monitoruje losy byłych wychowanków.	✓	✗	

SKARGI

NR	ZAKRES ZASTOSOWANIA			ELEMENTY DO SPRAWDZENIA	ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ ODPOWIEDŹ		WIEM CO MOGĘ JESZCZE POPRAWIĆ
	ZP	MOW	PID		TAK	NIE	
150.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość wypowiedzenia się w każdej sprawie ich dotyczącej. W miarę możliwości biorę ich zdanie pod uwagę.	✓	x	
151.	ZP	MOW	PID	Dbam o to, aby wychowankowie mieli możliwość porozmawiania z wychowawcami oraz dyrekcją mojej placówki w warunkach zapewniających prywatność.	✓	x	
152.	ZP	MOW	PID	Stwarzam wychowankom możliwość złożenia skargi.	✓	x	
153.	ZP	MOW	PID	Umieszczam w widocznym miejscu adresy instytucji zajmujących się ochroną praw człowieka: sądu rodzinnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka oraz organizacji pozarządowych.	✓	x	
154.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom materiały piśmiennicze niezbędne do wysłania listu ze skargą.	✓	x	
155.	ZP	MOW	PID	Zapewniam wychowankom możliwość złożenia skargi anonimowej.	✓	x	
156.	ZP	MOW	PID	Dbam o to, aby pudełko na skargi anonimowe znajdowało się w miejscu gwarantującym anonimowość i prywatność, w szczególności znajdowało się poza zasięgiem kamer.	✓	x	
157.	ZP	MOW	PID	Nie wyciągam negatywnych konsekwencji wobec osób, które złożyły skargę.	✓	x	
158.	ZP	MOW	PID	Nie stygmatyzuję osób, które złożyły skargę, np. omawiając ją w trakcie apelu.	✓	x	
159.	ZP	MOW	PID	Informuję wychowanków o zasadach i sposobach wnoszenia skarg.	✓	x	
160.	ZP	MOW	PID	Zawiadamiam organy ścigania w każdym przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa.	✓	x	

DALSZE KROKI

1. Sprawdź czy zaznaczyłeś wszystkie odpowiedzi.
2. Jeśli na któreś z pytań odpowiedziałeś „nie” sprawdź czy Twoja praktyka nie powinna zostać zmieniona.
3. Zajrzyj do „Praktycznego Podręcznika. Monitorowanie miejsc, w których przebywają dzieci pozbawione wolności”.
4. Jeśli chcesz zapoznać się z dokumentami międzynarodowymi, na które powołują się autorzy Podręcznika to zachęcamy do zapoznania się opracowaniami dostępnymi na stronie Rzecznika Praw Dziecka, a w szczególności Zaleceniami CM/Rec (2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie zasad europejskich dotyczących kar i środków alternatywnych stosowanych wobec sprawców nieletnich (red. P. Jaros, Prawa dziecka. Dokumenty Rady Europy, publikacja dostępna pod adresem: http://brpd.gov.pl/sites/default/files/prawa_dziecka_dokumenty_rady_europy.pdf, s. 555 – 585) oraz Regułami Narodów Zjednoczonych dotyczącymi Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (red. P. Jaros, M. Michalak, Prawa dziecka. Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych, publikacja dostępna pod adresem: http://brpd.gov.pl/sites/default/files/prawa_dziecka_-_zbior_dokumentow_onz.pdf, s. 363 - 380)
5. Jeśli nadal masz wątpliwości spróbuj zorganizować dyskusję na ten temat na spotkaniu pracowników, skonsultuj się z sędzią rodzinnym lub Krajowym Mechanizmem Prewencji Tortur! Pamiętaj, że zawsze możesz też skontaktować się z Helsińską Fundacją Praw Człowieka.
6. Zachowaj swoje odpowiedzi, aby móc porównać je z kolejnymi kwestionariuszami.
7. Wypełniaj kwestionariusz regularnie!

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
UNII EUROPEJSKIEJ
Z PROGRAMU CRIMINAL JUSTICE

